

Makrai Sonja

A szabad szemmel észrevehetetlen szépség

Magyar Hang - 2020.11.20. (28. oldal)

Egy művész számára a legbiztosabb helyes út: az út keresése – vallja Haris László fotóművész, akinek pályája a folyamatos kutakodásról, az új világok felfedezéséről, a művészetek határmezsgyéinek elmosásáról szól. Haris a modern magyar fotóművészet jelentős figurája, noha életműve a tipikustól igencsak eltérő.

A fényképezéssel már kisgyermekként szoros barátságot kötött: bátyjától és Hevesy Iván A fényképezés technikája című könyvéből tanult meg fényképezni, hatévesen már nemcsak saját gépét csattogtatta, de laborált, előhívott, nagyított. Tizenhárom éves volt, amikor kitört az 1956-os forradalom. A harcok elültével, november 2-án szülei elengedték, hogy nagybátyja felügyelete mellett fényképezőgépével megörökítse a város romjait. Később félelmében a negatívokat és nagyításokat elégette, de pár évvel ezelőtt a művész egykori barátjánál több másolat is előkerült. Történelmi jelentőségű felvételek ezek, amelyek nemcsak témájuk miatt drámai erejűek, a kiskamasz tekintet saját életének sorsdöntő változásáról is mesél, arról, hogyan vált a várost járva egyik pillanatról a másikra felnőtté.

Ugyan 1968-ban a Budapesti Műszaki Egyetemen szerzett gépészmérnöki diplomát, és évekig „polgári” foglalkozást űzött, egyre erősebb kötelék fűzte a fotográfához, amely számára az egyedüli önkifejezési eszköz lett. A neoavantgárd úton indult el, a hetvenes évektől rendszeresen állított ki a Csáji Attilához, Karátson Gáborhoz és Pauler Gyulához köthető Szürenon csoporttal, de fontos szereplője volt a kultúrpolitikai viharokat gerjesztő balatonboglári kápolnatárlatoknak is. Ekkor született meg leghíresebb, ma is elementáris erővel ható, Törvénytelen avantgarde című alkotása is.

Metafizikai víziói, fénnel készült festményei inkább képzőművészeti alkotásként, semmint fotóművészeti munkaként értelmezhetők, a művészetkritikusok is inkább experimentális képzőművészként emlegetik, pedig az alkalmazott fotográfia és az animáció területén is vannak jelentős alkotásai.

Bán András most megjelent monográfiája, a Haris László – részletekben az egész című impozáns, több száz fotóval illusztrált kötet részletesen mutatja be a Balogh Rudolf- és Demeter-díjas fotóművész életpályájának alakulását. Követi Harist, ahogy festményekben bolyong kamerájával, önálló jelentéssel bíró részletek után kutat, az eredeti látványt átalakítva megmutatja a szabad szemmel észrevehetetlen szépséget, vagy Erdélyben készült fotóikonosztázaival lerója tiszteletét a múlt öröksége előtt, és felhívja a figyelmet az összetartozás fontosságára. Ahogy Haris saját maga megfogalmazta a Fotóművészet magazinnak adott interjúbán. „Az én általam művelt fényképezésnek is egyik alapja a világ végtelensége; a világ minden irányban, fölfelé meg lefelé is végtelen, és mindenütt meg tudod találni azt, ami számodra a legfontosabb.” Bán könyvében megjelennek az elmúlt évtized munkái is. Haris időskorára a digitális fényképezés felé fordult, kutatni kezdte az új technológia és a művészet kapcsolódási pontjait. Így alkotta meg különleges hangulatú panorámafotóit, ahol idő és tér összefolyik, sorsok fonódnak egymásba. Egyetlen pillanatra sűrítve egy teljesen új valóság jelenik meg, ahol a tér az idő kivetülésévé válik.